

DONES AMB DISCAPACITAT: SITUACIÓ ACTUAL I PROPOSTES DE MILLORA

 **GOVERN ALTERNATIU
DE CATALUNYA**

Igualtat

Gemma Lienas

22 de setembre de 2023

ÍNDEX

Introducció	3
Manera d'anomenar les persones amb discapacitat	3
Tipus de discapacitats	4
La convenció dels drets de les persones amb discapacitat	5
Factors que contribueixen a les desigualtats en relació amb la salut.....	6
Dades estadístiques	7
Legislació	10
Internacional	10
Estatal	12
Catalana.....	14
Programes i ajudes	17
Valoracions de discapacitat i de dependència.....	20
Barem de discapacitat	20
Barem de dependència	22
Greuges econòmics comparatius	23
Dones i discapacitat	24
Accessibilitat i mobilitat	24
Violència masclista	25
Altres violències.....	28
Formació.....	29
Ocupació.....	31
Vida independent	32
Salut.....	33
Sexualitat i reproducció.....	34
Economia.....	34
Pensions i jubilació anticipada	35
Conclusions	36
Propostes	36

INTRODUCCIÓ

S'entén per discapacitat tota aquella situació en què un subjecte veu limitada la seva participació en algun tipus d'àmbit o acció a causa de l'existència d'alguna deficiència en algun òrgan o capacitat intel·lectual. Es calcula que 1.300 milions de persones —és a dir, 1 de cada 6 persones a tot el món— pateixen una discapacitat important. Algunes persones amb discapacitat moren fins vint anys abans que les persones sense discapacitat.

Les persones amb discapacitat tenen dues vegades més risc de desenvolupar afeccions com ara la depressió, l'asma, la diabetis, l'ictus, l'obesitat o problemes de salut bucodental. Els establiments de salut inaccessibles suposen una dificultat fins a 6 vegades més gran per a les persones amb discapacitat.

Els mitjans de transport inaccessibles i inassequibles suposen una dificultat 15 vegades més gran per a les persones amb discapacitat que per a les persones sense discapacitat.

Les desigualtats en matèria de salut es deriven de les situacions injustes a què s'enfronten les persones amb discapacitat, com l'estigmatització, la discriminació, la pobresa, l'exclusió de l'educació i l'ocupació, i les barreres que troben al mateix sistema.

La discapacitat forma part de l'ésser humà i és consubstancial a l'experiència humana. És el resultat de la interacció entre afeccions com la demència, la ceguesa o les lesions medul·lars, i una sèrie de factors ambientals i personals. La xifra de persones amb discapacitat està augmentant a causa del creixement de les malalties no transmissibles i la major durada de la vida de les persones.

Aquestes persones constitueixen un grup divers, per això les seves experiències vitals i les seves necessitats en matèria de salut es veuen afectades per factors com el sexe, l'edat, la identitat de gènere, l'orientació sexual, la religió, la raça, la ètnia i la situació econòmica. Les persones amb discapacitat moren abans, tenen més mala salut i experimenten més limitacions en la seva activitat quotidiana que les altres¹.

MANERA D'ANOMENAR LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

El primer problema que se'ns ha presentat a l'hora d'elaborar aquest informe, i després d'haver-nos entrevistat amb moltes entitats, és encertar el nom amb què cal reconèixer les persones que tenen alguna mena de discapacitat.

¹ Organització Mundial de la Salut: <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>

Ens hem trobat amb entitats que s'estimen més parlar de persones amb diversitat funcional, ja que consideren que és una visió no negativa de la discapacitat. I encara alguna entitat s'estima més parlar de persones no estàndards.

I, certament, la discapacitat no és l'essència de la persona sinó que és tan sols la seva circumstància. Amb aquest raonament sembla que ens hauríem de decantar per persones amb diversitat funcional o persones no estàndards i, no obstant això, hem optat per persones amb discapacitat. I ho hem fet per quatre raons. 1. Perquè moltes persones amb discapacitat s'estimen més aquesta denominació. 2. Perquè és el que està registrat legalment i totes les lleis tant de Catalunya, com estatals, europees o internacionals usen aquesta terminologia. 3. Perquè l'ús d'eufemismes no canvia la realitat. 4. Perquè ens sembla que no reflecteix el mateix; per exemple, discapacitat auditiva vol dir que no s'hi sent bé, en canvi, escriure indistintament amb les dues mans és una diversitat funcional.

En tot cas, el que sí que és molt important és que les persones amb discapacitat estiguin presents en la nostra ment, especialment si fem polítiques i legislem per a elles. Per tant, cal fer esforços perquè siguin visibles per a la ciutadania.

TIPUS DE DISCAPACITATS

Hi ha diferents tipus de discapacitat en funció del tipus de problemes o de les habilitats o òrgans que presentin alguna alteració.

Discapacitat física

Rep el nom de discapacitat física o motora tot aquell tipus de limitació generada per la presència d'una problemàtica vinculada a una disminució o eliminació de capacitats motores o físiques com, per exemple, la pèrdua física d'una extremitat o de la seva funcionalitat habitual, com pot ser el cas d'una persona paraplègica.

Discapacitat sensorial

La discapacitat sensorial fa referència a les limitacions derivades de l'existència de deficiències en algun dels sentits que ens permeten percebre el medi sigui extern o intern. Hi ha alteracions en tots els sentits, si bé les més conegudes són la discapacitat visual i l'auditiva. Per exemple, una persona sorda.

Discapacitat intel·lectual

La discapacitat intel·lectual es defineix com aquella limitació del funcionament intel·lectual que dificulta la participació social o el desenvolupament de l'autonomia o d'àmbits com l'acadèmic i el laboral, amb un CI inferior a 70, que influeix en diferents habilitats cognitives i en la participació social. Existeixen diferents graus de discapacitat intel·lectual, els quals tenen

diferents implicacions pel que fa al tipus de dificultats que poden presentar. Per exemple, una persona amb autisme.

Discapacitat psíquica o trastorn mental

Parlem de discapacitat psíquica o trastorn mental quan som davant d'una situació en què es presenten alteracions de tipus conductual i del comportament adaptatiu, generalment derivades del patiment d'algun tipus de trastorn mental. Per exemple, una persona amb trastorn bipolar.

Discapacitat orgànica

Aquest poc conegut tipus de discapacitat apareix en aquelles persones que pateixen algun tipus de deficiència en algun dels seus òrgans, que genera limitacions en la vida i en la participació en comunitat del subjecte. És el cas de les que poden generar la diabetis o els problemes cardíacs o la fibromiàlgia.

Discapacitat múltiple

Aquest tipus de discapacitat és la que es deriva d'una combinació de limitacions producte d'algunes de les anteriors deficiències. Per exemple, un subjecte cec i amb discapacitat intel·lectual, o un subjecte paraplègic amb sordesa. Algunes discapacitats són congènites, però una gran majoria són sobrevingudes. A més, sovint no són visibles a simple vista.

LA CONVENCIÓ DELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Aquesta convenció elaborada i ratificada per les Nacions Unides el 2014, com és natural, no genera nous drets sinó que especifica els drets humans per a les persones amb discapacitat. L'ONU va tenir molt interès a precisar com calia interpretar l'article 12 de la Declaració Universal de Drets Humans de 1948. L'article 12 diu: "Ningú no serà objecte d'intromissions arbitràries en la seva vida privada, la seva família, el seu domicili o la seva correspondència, ni d'atacs al seu honor i reputació. Tothom té dret a la protecció de la llei contra tals intromissions o atacs." L'ONU va explicar que calia interpretar-lo com la igualtat davant la llei de totes les persones i el respecte a la presa de decisions dels individus.

Tot i que la convenció s'exposa al punt "Legislació catalana, espanyola, europea, internacional", és necessari fer notar que el canvi més important que representa respecte a altres legislacions anteriors és el fet que canvia el poder de la tutela, en el sentit que ratifica el dret de cada individu a decidir i, doncs, no considera que una altra persona que tingui la tutela pugui decidir per la persona amb discapacitat. A partir d'aquesta convenció —de fet les lleis catalana i espanyola ja s'hi han anat adaptant— es considera que qualsevol persona té dret a decidir, si cal amb el suport d'una altra persona, des del vincle emocional i l'acord.

FACTORS QUE CONTRIBUEIXEN A LES DESIGUALTATS EN RELACIÓ AMB LA SALUT²

Les desigualtats en matèria de salut es deriven de les situacions injustes a què s'enfronten les persones amb discapacitat.

Factors estructurals

Les persones amb discapacitat experimenten el capacitisme, l'estigmatització i la discriminació en totes les facetes de la seva vida, cosa que afecta la seva salut física i mental. Hi ha lleis i polítiques que els neguen el dret a prendre les seves pròpies decisions i permeten una sèrie de pràctiques nocives al sector de la salut, com l'esterilització forçada, l'ingrés i el tractament no consentits i, fins i tot, l'internament en institucions.

Determinants socials de la salut

La pobresa, l'exclusió de l'educació i l'ocupació, i les males condicions de vida augmenten el risc que les persones amb discapacitat pateixin mala salut i no tinguin cobertes les necessitats en aquest terreny. Les deficiències dels mecanismes oficials de suport social fan que les persones amb discapacitat depenguin del suport dels seus familiars per participar en activitats relacionades amb la salut i la comunitat, cosa que no només les perjudica a elles, sinó també a les persones que les atenen (la majoria dones i nenes).

Factors de risc

Les persones amb discapacitat tenen més probabilitats de presentar factors de risc de malalties no transmissibles, com ara el tabaquisme, la mala alimentació, el consum d'alcohol i la manca d'activitat física. Això és degut, en bona part, al fet que solen quedar al marge de les intervencions de salut pública.

Sistema de salut

Les persones amb discapacitat s'enfronten a barreres en tots els aspectes del sistema de salut, per exemple, manca de coneixements, actituds negatives i pràctiques discriminatòries entre el personal d'atenció de salut; instal·lacions i informació inaccessibles; i manca d'informació o de recopilació i anàlisi de dades sobre discapacitat. Tot això contribueix a les desigualtats a què s'enfronta aquest col·lectiu en relació amb la salut.

² Organització Mundial de la Salut: <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>

DADES ESTADÍSTIQUES

Tenir dades estadístiques actualitzades i segregades de forma correcta és vital per tal d'entendre amb profunditat la casuística de les discapacitats i poder-hi fer front, sigui aplicant polítiques públiques o fent estudis o investigant.

En primer lloc, la segregació de dades per sexe permet identificar les necessitats i desafiaments específics que enfronten les persones amb discapacitat, especialment les dones, ja que s'enfronten a una doble discriminació. Això ajuda a garantir l'equitat de gènere en la planificació de polítiques i programes destinats a abordar les necessitats particulars de cada grup.

A continuació es mostren les dades de l'any 2022 sobre persones amb discapacitat per grau, sexe i grups d'edat a Catalunya, extretes del Departament de Drets Socials de la Generalitat de Catalunya³.

Total discapacitats	Del 33% al 64% Homes	Del 33% al 64% Dones	Del 33% al 64% Total	Del 65% al 74% Homes	Del 65% al 74% Dones	Del 65% al 74% Total	75% i més Homes	75% i més Dones	75% i més Total	Total Discapacitats Homes	Total Discapacitats Dones	Total Discapacitats
De 00 a 15 anys	18.636	8.257	26.893	2.377	1.211	3.588	1.861	1.092	2.953	22.874	10.560	33.434
De 16 a 19 anys	6.576	3.427	10.003	929	631	1.560	866	528	1.394	8.371	4.586	12.957
De 20 a 34 anys	15.062	9.911	24.973	5.213	3.319	8.532	3.367	2.242	5.609	23.642	15.472	39.114
De 35 a 44 anys	14.813	13.447	28.260	6.778	4.791	11.569	3.106	2.344	5.450	24.697	20.582	45.279
De 45 a 54 anys	28.494	28.311	56.805	12.737	10.279	23.016	5.233	4.274	9.507	46.464	42.864	89.328
De 55 a 64 anys	41.562	43.953	85.515	15.278	15.350	30.628	6.672	5.776	12.448	63.512	65.079	128.591
De 65 a 74 anys	40.341	44.486	84.827	13.018	15.811	28.829	7.111	7.796	14.907	60.470	68.093	128.563
De 75 anys i més	36.193	45.847	82.040	16.265	29.841	46.106	17.775	37.290	55.065	70.233	112.978	183.211
Total	201.677	197.639	399.316	72.595	81.233	153.828	45.991	61.342	107.333	320.263	340.214	660.477

Font: Departament de Drets Socials.

Les dades que mostra el quadre, pel que fa a la desagregació per sexes, sorprenen ja que no concorden amb les que fan paleses les entitats. Segons aquestes, el 62% de les persones amb discapacitat són dones. En canvi, segons les dades oficials, hi ha un percentatge més gran d'homes que de dones, excepte en els trams entre els 55 anys i per sobre dels 75.

És ben possible, doncs, que les entitats estiguin centrades, bàsicament, en persones adultes, de manera que el càlcul d'aquest 62% de dones es faci sobre els últims trams d'edat; aleshores, quadraria una mica més amb les dades oficials. De tota manera, sí que sembla que hi ha moltes persones amb discapacitat, sobretot discapacitat orgànica (derivades de malalties autoimmunes, com l'artritis reumatoide o derivades de fibromiàlgia o de covid persistent, etc.) que, sovint, no tenen grau de discapacitat i potser no estan contemplades a les estadístiques oficials.

³ Departament de Drets Socials:

https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/15serveissocials/estadistiques/persones_discapacitat/any2022/05-Persones-amb-discapacitat-per-tipologia-grau-sexe-edat-Any2022.pdf

El que està clar és que si bé entre els 0 anys i els 34 hi ha molts més nois que noies, o homes que dones amb discapacitat, en els trams entre els 44 i els 54 anys s'igualen, i en els trams d'entre els 55 i més de 75 la balança es decanta clarament cap a les dones.

Malauradament, en aquestes edats és probable que les dones amb discapacitat disposin de menys ajuda que les criatures o els adults joves, i disposin d'ingressos baixos. En tot cas, sembla clar que caldria tenir una fotografia més acurada del que passa amb les dones amb discapacitat d'entre els 44 i els més de 75 anys, la qual cosa demanaria l'elaboració d'un estudi sobre les dones amb discapacitat a partir dels 44 anys, estudi que es detalla en el punt de "Propostes".

També és important conèixer la tipologia de la discapacitat, ja que hi ha grans diferències entre unes i altres, de manera que afecten en mesures diferents la vida de la persona que les pateix. Certament, el Departament de Drets Socials presenta estadístiques en aquest sentit, tot i que són dades que no s'adeqüen a les diferents tipologies de discapacitat que sí que contempla l'ONU. En tot cas, algunes dades ens permeten veure les diferències que presenten les dones. Per exemple, pel que fa a discapacitats físiques motòriques, les dones són molt més nombroses que no pas els homes.

Físics motòrics	Del 33% al 64% Homes	Del 33% al 64% Dones	Del 33% al 64% Total	Del 65% al 74% Homes	Del 65% al 74% Dones	Del 65% al 74% Total	75% i més Homes	75% i més Dones	75% i més Total	Total discapacitats Homes	Total discapacitats Dones	Total discapacitats
De 00 a 15 anys	844	737	1.581	193	161	354	323	229	552	1.360	1.127	2.487
De 16 a 19 anys	326	286	612	69	63	132	163	104	267	558	453	1.011
De 20 a 34 anys	1.793	1.833	3.626	399	298	697	717	489	1.206	2.909	2.620	5.529
De 35 a 44 anys	4.330	4.270	8.600	728	682	1.410	762	581	1.343	5.820	5.533	11.353
De 45 a 54 anys	10.467	10.325	20.792	1.767	1.752	3.519	1.425	1.035	2.460	13.659	13.112	26.771
De 55 a 64 anys	16.519	18.150	34.669	2.990	3.388	6.378	1.903	1.604	3.507	21.412	23.142	44.554
De 65 a 74 anys	16.533	20.932	37.465	3.584	4.947	8.531	2.128	2.186	4.314	22.245	28.065	50.310
De 75 anys i més	16.053	25.899	41.952	5.749	13.576	19.325	4.297	10.351	14.648	26.099	49.826	75.925
Total	66.865	82.432	149.297	15.479	24.867	40.346	11.718	16.579	28.297	94.062	123.878	217.940

Font: Departament de Drets Socials.

En canvi, pel que fa a la discapacitat intel·lectual, les dones són menys nombroses que els homes, excepte en els dos últims trams d'edat on puja una mica més la de les dones, potser per una conjunció entre una major esperança de vida i demències o d'altres problemes cognitius. En tot cas, sembla que, per tenir una correcta fotografia del que passa amb les dones, caldria fer-ne un estudi aprofundint en el tipus de discapacitat que pateixen les persones, desagregant les dades per sexes.

DONES AMB DISCAPACITAT: SITUACIÓ ACTUAL I PROPOSTES DE MILLORA

Intel·lectuals	Del 33% al 64% Homes	Del 33% al 64% Dones	Del 33% al 64% Total	Del 65% al 74% Homes	Del 65% al 74% Dones	Del 65% al 74% Total	75% i més Homes	75% i més Dones	75% i més Total	Total discapacitats Homes	Total discapacitats Dones	Total discapacitats
De 00 a 15 anys	14.350	5.493	19.843	1.843	809	2.652	1.107	538	1.645	17.300	6.840	24.140
De 16 a 19 anys	4.504	2.038	6.542	681	413	1.094	528	300	828	5.713	2.751	8.464
De 20 a 34 anys	7.036	3.757	10.793	2.277	1.508	3.785	1.746	1.180	2.926	11.059	6.445	17.504
De 35 a 44 anys	2.449	1.570	4.019	1.367	1.060	2.427	1.245	953	2.198	5.061	3.583	8.644
De 45 a 54 anys	1.924	1.266	3.190	1.666	1.281	2.947	1.563	1.348	2.911	5.153	3.895	9.048
De 55 a 64 anys	1.021	615	1.636	1.209	1.172	2.381	1.307	1.062	2.369	3.537	2.849	6.386
De 65 a 74 anys	350	242	592	618	614	1.232	609	593	1.202	1.577	1.449	3.026
De 75 anys i més	147	116	263	231	301	532	338	439	777	716	856	1.572
Total	31.781	15.097	46.878	9.892	7.158	17.050	8.443	6.413	14.856	50.116	28.668	78.784

Font: Departament de Drets Socials.

En general, podem dir que les dones són més nombroses en els trams per damunt dels 45 en gairebé tots els tipus de discapacitat que té contemplada la Generalitat. Aquí altres exemples:

Persones amb trastorns mentals

Trastorns mentals	Del 33% al 64% Homes	Del 33% al 64% Dones	Del 33% al 64% Total	Del 65% al 74% Homes	Del 65% al 74% Dones	Del 65% al 74% Total	75% i més Homes	75% i més Dones	75% i més Total	Total Discapacitats Homes	Total Discapacitats Dones	Total discapacitats
De 00 a 15 anys	1.645	617	2.262	40	23	63	19	6	25	1.704	646	2.350
De 16 a 19 anys	1.176	652	1.828	69	78	147	18	8	26	1.263	738	2.001
De 20 a 34 anys	4.072	2.396	6.468	1.984	1.073	3.057	307	119	426	6.363	3.588	9.951
De 35 a 44 anys	3.939	3.432	7.371	3.900	2.226	6.126	383	223	606	8.222	5.881	14.103
De 45 a 54 anys	5.518	6.823	12.341	6.989	4.991	11.980	781	568	1.349	13.288	12.382	25.670
De 55 a 64 anys	4.900	8.642	13.542	6.375	6.399	12.774	1.069	943	2.012	12.344	15.984	28.328
De 65 a 74 anys	3.103	7.110	10.213	3.374	5.080	8.454	1.078	1.455	2.533	7.555	13.645	21.200
De 75 anys i més	1.776	4.413	6.189	2.049	4.607	6.656	2.456	6.022	8.478	6.281	15.042	21.323
Total	26.129	34.085	60.214	24.780	24.477	49.257	6.111	9.344	15.455	57.020	67.906	124.926

Font: Departament de Drets Socials.

Persones amb dificultats auditives

Auditius	Del 33% al 64% Homes	Del 33% al 64% Dones	Del 33% al 64% Total	Del 65% al 74% Homes	Del 65% al 74% Dones	Del 65% al 74% Total	75% i més Homes	75% i més Dones	75% i més Total	Total discapacitats Homes	Total discapacitats Dones	Total discapacitats
De 00 a 15 anys	493	425	918	57	31	88	9	< 4	< 13	559	458	1.017
De 16 a 19 anys	184	163	347	28	24	52	4	< 4	< 8	216	188	404
De 20 a 34 anys	593	551	1.144	199	169	368	30	31	61	822	751	1.573
De 35 a 44 anys	711	809	1.520	188	171	359	27	42	69	926	1.022	1.948
De 45 a 54 anys	1.795	1.853	3.648	350	366	716	66	49	115	2.211	2.268	4.479
De 55 a 64 anys	2.887	3.120	6.007	483	623	1.106	69	78	147	3.439	3.821	7.260
De 65 a 74 anys	3.542	3.753	7.295	614	816	1.430	79	127	206	4.235	4.696	8.931
De 75 anys i més	3.520	3.770	7.290	811	1.316	2.127	201	413	614	4.532	5.499	10.031
Total	13.725	14.444	28.169	2.730	3.516	6.246	485	743	1.228	16.940	18.703	35.643

Font: Departament de Drets Socials.

D'altra banda, conèixer l'àmbit territorial on es troben les diverses discapacitats a Catalunya, també pot ajudar a l'aplicació de polítiques públiques, la destinació de recursos i l'actuació de l'administració a l'hora de tractar-les. Aquesta és una dada que proporciona el Departament de Drets Socials i que no es reproduïx en aquest informe per tal de no fer-lo feixuc.

LEGISLACIÓ

Cal assenyalar que a totes les legislacions manca perspectiva de gènere. Només a alguns articles es fa esment a la igualtat entre homes i dones. Potser la que té més articles amb perspectiva de gènere és la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat i protocol facultatiu de les Nacions Unides.

INTERNACIONAL

- **Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea del 2007**

Els articles que van del 21 al 26, encara que siguin generals, afecten directament a les persones amb discapacitat:

Article 21. No discriminació.

“1. Es prohibeix tota discriminació, i en particular l'exercida per raó de sexe, raça, color, orígens ètnics o socials, característiques genètiques, llengua, religió o conviccions, opinions polítiques o de qualsevol altre tipus, pertinença a una minoria nacional, patrimoni, naixement, discapacitat, edat o orientació sexual.

2. Es prohibeix tota discriminació per raó de nacionalitat en l'àmbit d'aplicació dels Tractats i sense perjudici de les seves disposicions particulars”.

Article 22. Diversitat cultural, religiosa i lingüística.

“La Unió respecta la diversitat cultural, religiosa i lingüística”.

Article 23. Igualtat entre dones i homes.

“La igualtat entre dones i homes haurà de garantir-se en tots els àmbits, inclusivament en matèria d'ocupació, treball i retribució.

El principi d'igualtat no impedeix el manteniment o l'adopció de mesures que suposin avantatges concrets en favor del sexe menys representat”.

Article 24. Drets de l'infant.

“1. Els nens tenen dret a la protecció i a les cures necessàries per al seu benestar. Podran expressar la seva opinió lliurement. Aquesta serà tinguda en compte per als assumptes que els afectin, en funció de la seva edat i maduresa.

2. En tots els actes relatius als nens duts a terme per autoritats públiques o institucions privades, l'interès superior del nen constituirà una consideració primordial.

3. Tot nen té dret a mantenir de manera periòdica relacions personals i contactes directes amb el seu pare i amb la seva mare, excepte si això és contrari als seus interessos”.

Article 25. Drets de les persones majors.

“La Unió reconeix i respecta el dret de les persones majors a portar una vida digna i independent i a participar en la vida social i cultural”.

Article 26. Integració de les persones discapacitades.

“La Unió reconeix i respecta el dret de les persones discapacitades a beneficiar-se de mesures que garanteixin la seva autonomia, la seva integració social i professional i la seva participació en la vida de la comunitat”.

- **Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat i protocol facultatiu de les Nacions Unides**

Per la seva banda, la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat i protocol facultatiu de les Nacions Unides va aprovar l'Instrument de ratificació de la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, fet a Nova York el 13 de desembre de 2006. Al mateix es reconeix que la discapacitat és un concepte que evoluciona i que resulta de la interacció entre les persones amb deficiències i les barreres degudes a l'actitud i a l'entorn que impedeixen llur participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb les altres i es fixa el propòsit de promoure, protegir i assegurar el gaudi ple, i en condicions d'igualtat, de tots els drets humans i llibertats fonamentals per part de totes les persones amb discapacitat, i promoure el respecte de la seva dignitat inherent. A la definició de “persones amb discapacitat” s'inclouen aquelles que tinguin deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials a llarg termini que, en interaccionar amb diverses barreres, puguin impedir la seva participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb les altres. Així, en llarg de l'Instrument es fixen objectius i reconeixement a les persones amb discapacitat, fent referència a les dones (art. 6), als nens i nenes (art. 7), l'accessibilitat (art. 9), el dret a la vida (art. 10) o la mobilitat personal (art. 20), entre molts altres. Aquest instrument de ratificació estableix com a un dels seus principis generals la igualtat entre l'home i la dona (art. 3) i fixa una regulació especial per a dones amb discapacitat a l'article 6.

Article 6. Dones amb discapacitat.

“1. Els estats part reconeixen que les dones i les nenes amb discapacitat estan subjectes a múltiples formes de discriminació i, en aquest sentit, adoptaran mesures per garantir que puguin gaudir plenament i en igualtat de condicions de tots els drets humans i llibertats fonamentals.

2. Els estats part prendran totes les mesures pertinents per garantir el ple desenvolupament, avenç i potenciació de la dona, amb el propòsit de garantir-li l'exercici i gaudi dels drets humans i les llibertats fonamentals establerts en aquesta Convenció”.

A més, es fa menció a la Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona i explicita la necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere en totes les activitats destinades a promoure el ple gaudi dels drets humans i les llibertats fonamentals per part de les persones amb discapacitat. A més, a l'article 16 inclou la protecció contra l'explotació, la violència i l'abús de les persones amb discapacitat, fent especial referència a la protecció de gènere; a l'article 25 fa menció a l'obligació d'assegurar l'accés de les persones amb discapacitat a serveis de salut que tinguin en compte les qüestions de gènere; i l'article 34 estableix la representació de gènere equilibrada en el Comitè sobre els drets de les persones amb discapacitat.

ESTATAL

La Constitució Espanyola fixa a l'article 14 la igualtat entre tots els espanyols davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

L'article 49 de la Constitució fixa que: *“Els poders públics duren a terme una política de previsió, tractament, rehabilitació i integració dels disminuïts físics, sensorials i psíquics, als quals prestaran l'atenció especialitzada que requereixen, i els empararan especialment en el gaudi dels drets que aquest Títol atorga a tots els ciutadans”*.

La normativa de referència a nivell estatal és la següent:

- Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència: Que té per objecte regular les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat en l'exercici del dret subjectiu de ciutadania a la promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, en els termes que estableixen les lleis, mitjançant la creació d'un Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència, amb la col·laboració i participació de totes les administracions públiques i la garantia per l'Administració General de l'Estat d'un contingut mínim comú de drets per a tots els ciutadans en qualsevol part del territori de l'Estat espanyol. Aquesta llei compta entre els seus principis amb la inclusió de la perspectiva de gènere, tenint en compte les diferents necessitats de dones i homes. Per la resta de la llei no es fa cap referència a les dones o a la perspectiva de gènere.
- Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes: estableix la igualtat efectiva de dones i homes, també de les persones discapacitades.
- Llei 26/2011, d'1 d'agost, d'adaptació normativa a la Convenció internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat: aquesta llei adapta la normativa estatal en

matèria de discapacitat a l'esmentada Convenció, en àmbits com la igualtat d'oportunitat i la no discriminació, salut, accessibilitat o treball.

- Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social: que té per objecte a) Garantir el dret a la igualtat d'oportunitats i de tracte, així com l'exercici real i efectiu de drets per part de les persones amb discapacitat en igualtat de condicions respecte a la resta de ciutadans i ciutadanes, a través de la promoció de l'autonomia personal, de l'accessibilitat universal, de l'accés a l'ocupació, de la inclusió a la comunitat i la vida independent i de l'eradicació de qualsevol forma de discriminació, de conformitat amb els articles 9.2, 10, 14 i 49 de la Constitució espanyola i a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat i els tractats i els acords internacionals ratificats per Espanya; i b) Establir el règim d'infraccions i sancions que garanteixen les condicions bàsiques en matèria d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat. Aquest reial decret legislatiu estableix a l'article 7 el dret a la igualtat de les persones amb discapacitat respecte als altres ciutadans i l'obligació de protegir de manera singularment intensa a les dones amb discapacitat víctimes de violència de gènere, entre altres. A més, en el règim sancionador del Reial decret s'estableix com a infracció greu les conductes en les quals els seus autors hagin actuat per motius de gènere.

A més, existeix una ampla normativa sectorial de l'àmbit de la salut, l'educació, laboral, seguretat social, entre altres, com ara:

- Llei 8/2005, de 6 de juny, per a compatibilitzar les pensions d'invalidesa en la seva modalitat no contributiva amb la feina remunerada (BOE 7 de juny de 2005, núm. 135).
- Ordre VIV/561/2010, d'1 de febrer, per la que es desenvolupa el document tècnic de condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats (BOE 11 de març de 2010, núm. 61).
- Reial Decret 173/2010, de 19 de febrer, pel qual es modifica el Codi Tècnic d'Edificació, aprovat pel Reial Decret 314/2006, de 17 de març, en matèria d'accessibilitat i no discriminació de les persones amb discapacitat (BOE 11 de març de 2010, núm. 61).

CATALANA

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya fa referència a les persones amb discapacitat en els articles 4 (drets i principis rectors), 21.7 (dret de les persones amb necessitats educatives de rebre el suport necessari per a accedir al sistema educatiu), 22 (dret a l'accés a la cultura en condicions d'igualtat), 30 (dret a l'accés als serveis públics i a una bona administració), 40.5 (protecció jurídica de les persones amb discapacitats i promoció de la seva integració social, econòmica i laboral), 42 (promoció i benestar social), 47 (promoció del dret a l'habitatge), 48.1 (promoció de la mobilitat segura), 50.6 (foment i difusió del català).

Destaca especialment l'**article 24: Drets en l'àmbit dels serveis socials**:

“1. Totes les persones tenen dret a accedir en condicions d'igualtat a les prestacions de la xarxa de serveis socials de responsabilitat pública, a ésser informades sobre aquestes prestacions i a donar el consentiment per a qualsevol actuació que les afecti personalment, en els termes que estableixen les lleis.

2. Les persones amb necessitats especials, per a mantenir l'autonomia personal en les activitats de la vida diària, tenen dret a rebre l'atenció adequada a llur situació, d'acord amb les condicions que legalment s'estableixen.

3. Les persones o les famílies que es troben en situació de pobresa tenen dret a accedir a una renda garantida de ciutadania que els asseguri els mínims d'una vida digna, d'acord amb les condicions que legalment s'estableixen.

4. Les organitzacions del tercer sector social tenen dret a complir llurs funcions en els àmbits de la participació i la col·laboració socials”.

Respecte a la normativa general de la Generalitat de Catalunya trobem:

- Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials: regula i ordena el sistema de serveis socials amb la finalitat de garantir-hi l'accés universal per a fer efectiva la justícia social i promoure el benestar del conjunt de la població. A la llei de serveis socials s'estableix a l'article 5, com a principi rector del sistema públic dels serveis socials la igualtat efectiva de les persones, eliminant discriminacions per raó de gènere, així com l'accés als serveis sense cap mena de discriminació arbitrària per circumstàncies de gènere. Per altra banda, s'estableix l'obligació del Pla estratègic de serveis socials d'incloure un informe d'impacte de gènere per tal d'analitzar els efectes potencials que el Pla té sobre els homes i les dones.
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes: estableix la igualtat efectiva de dones i homes, també de les persones discapacitades, en territori català.
- Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no discriminació: estableix el dret a la igualtat de tracte i a la no discriminació de totes les persones, incloses les persones amb discapacitat, i estableix un règim sancionador per a les infraccions vers

aquestes persones. Per altra banda, aquesta llei evita també qualsevol forma de discriminació per sexe o gènere (art. 1), així com mesures de no discriminació en matèria de gènere en àmbits com ara l'educació, l'ocupació, la salut o els serveis socials.

- Decret 156/2014, de 25 de novembre, del Consell de la Discapacitat de Catalunya: estableix la regulació del Consell, que és un òrgan de caràcter consultiu en el qual són representades l'Administració de la Generalitat de Catalunya, les entitats municipalistes i les federacions d'associacions catalanes més representatives de les diferents tipologies de persones amb discapacitat, incloent-hi la plataforma de tercer nivell constituïda a Catalunya en l'àmbit de la discapacitat.
- Ordre BSF/43/2012, de 27 de febrer, de la targeta acreditativa de la discapacitat.

A més, existeix una àmplia normativa sectorial de l'àmbit de la salut, ensenyament, treball, habitatge, accessibilitat:

- Llei 6/2019, de 23 d'octubre, de modificació del llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions, per a garantir la igualtat de drets i la no-discriminació de les persones amb discapacitat sensorial (DOGC 23 d'octubre de 2019, núm. 7990).
- Llei 14/2017, del 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania (DOGC 24 de juliol de 2017, núm. 7418).
- Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat (DOGC 4 de novembre de 2014, núm. 6742).
- Llei 17/2010, del 3 de juny, de la llengua de signes catalana (DOGC 10 de juny de 2010, núm. 5647).
- Llei 19/2009, del 26 de novembre, de l'accés a l'entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència (DOGC 3 de desembre de 2009, núm. 5519).
- Llei 5/2006, de 10 de maig, del llibre cinquè del Codi civil de Catalunya, relatiu als drets reals (DOGC 24 de maig de 2006, núm. 4640).
- Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic (DOGC 4 d'agost de 2006, núm. 4691).
- Decret 69/2020, de 14 de juliol, d'acreditació, concert social i gestió delegada en la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública (DOGC núm. 8178 de 16 de juliol de 2020).
- Decret 205/2015, de 15 de setembre, del règim d'autorització administrativa i de comunicació prèvia dels serveis socials i del Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials (DOGC de 17 de setembre de 2015, núm. 6958).
- Decret 156/2014, de 25 de novembre, del Consell de la Discapacitat de Catalunya (DOGC 27 de novembre de 2014, núm. 6759).
- Decret 318/2006, de 25 de juliol, de serveis d'acolliment residencial per a persones amb discapacitat (DOGC 27 de juliol de 2006, núm. 4685).

- Decret 261/2003, de 21 d'octubre, pel qual es regulen els serveis d'atenció precoç (DOGC 4 de novembre de 2003, núm. 4002).
- Decret 45/2014, d'1 d'abril, de modificació del Decret 261/2003, de 21 d'octubre, pel qual es regulen els serveis d'atenció precoç (DOGC 3 d'abril de 2004, núm. 6596).
- Decret 97/2002, de 5 de març, sobre la targeta d'aparcament per a persones amb disminució i altres mesures adreçades a facilitar el desplaçament de les persones amb mobilitat reduïda (DOGC 25 de març de 2002, núm. 3602).
- Decret 176/2000, de 15 de maig, de modificació del Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del sistema català de serveis socials (DOGC 26 de maig de 2000, núm. 3418).
- Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del sistema català de serveis socials (DOGC 31 de juliol de 1996, núm. 2237).
- Decret 336/1995, de 28 de desembre, pel qual es regula el Servei Ocupacional d'Inserció en els centres ocupacionals per a persones amb disminució (DOGC 7 de febrer de 1996, núm. 2165).
- Decret 135/1995, de 24 de març, de desplegament de la Llei 20/1991, de 25 de novembre, de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques (DOGC 28 d'abril de 1995, núm. 2043).
- Decret 279/1987, de 27 d'agost, pel qual es regulen els Centres Ocupacionals de Disminuïts (DOGC 14 de setembre de 1987, núm. 889).
- Ordre TSF/218/2020, de 16 de desembre, per a la provisió dels serveis de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública (DOGC núm. 8300 de 21 de desembre de 2020).
- Acord GOV/142/2018, de 27 de novembre, pel qual es traspasa la gestió de serveis socials especialitzats al Consorci de Serveis Socials de Barcelona amb els mitjans materials i econòmics corresponent (DOGC 29 de novembre de 2018, núm. 7558).
- Ordre BSF/130/2014, de 22 d'abril, per la qual s'estableixen els criteris per determinar la capacitat econòmica de les persones beneficiàries de les prestacions de servei no gratuïtes i de les prestacions econòmiques destinades a l'atenció a la situació de dependència que estableix la Cartera de serveis socials, i la participació en el finançament de les prestacions de servei no gratuïtes (DOGC 29 d'abril de 2014, núm. 6612).
- Ordre ASC/573/2010, de 3 de desembre, de desplegament parcial de la Llei 19/2009, de 26 de desembre, de l'accés a l'entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència (DOGC de 14 de desembre de 2010, núm. 5779).
- Ordre de 28 de juliol de 1992, de desplegament del Decret 279/1987, de 27 d'agost pel qual es regulen els centres ocupacionals per a persones amb disminució (DOGC de 2 de setembre de 1992, núm. 1640).
- Ordre de 20 d'abril de 1988, per la qual s'estableix el Programa d'ajuts d'accés als habitatges amb serveis comuns per a persones amb disminució derivada de malaltia

mental i s'obre la convocatòria pública per establir la relació de les entitats col·laboradores del Programa (DOGC de 4 de maig de 1998, núm. 2631).

- Recomanació 98/376/CE, de 4 de juny de 1998, sobre la creació d'una targeta d'estacionament per a persones amb discapacitat (DO de les CE L 167/25)

PROGRAMES I AJUDES

Entre altres, l'Estat reconeix a les persones amb discapacitat els següents ajuts:

- **Pensió no contributiva (PNC) d'invalidesa**⁴: L'Estat, a través de la Seguretat Social, garanteix a les persones compreses en el seu camp d'aplicació, per dur a terme una activitat professional contributiva o per complir els requisits exigits en la modalitat no contributiva, la protecció adequada enfront de les contingències i en les situacions que es contemplen en la Llei General de la Seguretat Social. Aquesta pensió assegura a totes les persones en situació d'invalidesa i en estat de necessitat una prestació econòmica, assistència mèdic-farmacèutica gratuïta i serveis socials complementaris, encara que no s'hagi cotitzat o s'hagi fet de manera insuficient per a tenir dret a una pensió contributiva. Són les oficines de Serveis Socials de les comunitats autònomes les que s'encarreguen de la gestió i reconeixement del dret a percebre-la.
- **Prestacions socials i econòmiques per a persones amb discapacitat**⁵: És una obligació de l'Estat i dels poders públics garantir la prevenció, les cures mèdiques i psicològiques, la rehabilitació adequada i els recursos econòmics per a facilitar una major realització personal i integració laboral i social a les persones amb discapacitat física, intel·lectual o sensorial, proporcionant la tutela necessària a les persones que ho necessitin.

⁴ Per tant, el Reial decret 383/1984, d'1 de febrer, que regula el sistema especial de prestacions per a les persones amb discapacitat, inclou tres prestacions econòmiques (**Subsidi de garantia d'ingressos mínims —SGIM—**, **Subsidi per ajuda de tercera persona —SATP—**, **Subsidi de mobilitat i compensació per despeses de transports —SMGT—**) i una prestació social (**Assistència sanitària i prestació farmacèutica —ASPF—**), destinades a la protecció de les persones amb discapacitat que per no desenvolupar activitat laboral no estan compreses en el camp d'aplicació de la Seguretat Social.

Els dos primers subsidis (Garantia d'ingressos mínims i Ajuda de tercera persona) es troben suprimits des de gener de 1991 (segons Disposició Transitòria 25a del Reial decret legislatiu 8/2015, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social), mantenint el dret a les persones beneficiàries que els tenien reconegut. Per a ser persona beneficiària d'aquestes prestacions és obligatori tenir la ciutadania espanyola o, si s'és nacional d'altres països, tenir la residència legal a Espanya i complir una sèrie de requisits, tenint en compte que són compatibles entre si, però incompatibles amb altres prestacions públiques que siguin d'igual naturalesa i finalitat i, per a les prestacions econòmiques, sempre que siguin d'igual o superior quantia, ja que, si la prestació concurrent és d'inferior quantia, s'abona per diferències.

⁵ Ibid 4.

- **Assignació per descendent a càrrec:** Les quanties de les prestacions de la Seguretat Social per a l'exercici de 2023, en la seva modalitat no contributiva, varien en funció del grau de discapacitat de la persona descendent a càrrec.
- **Subvencions per a persones beneficiàries de centres estatals per a persones amb discapacitat de l'IMSERSO:** té per objecte facilitar la prestació de serveis, l'adquisició d'ajudes tècniques i la mobilitat i comunicació i l'autonomia personal de les persones beneficiàries dels centres estatals per a persones amb discapacitat la titularitat de la qual correspon a l'IMSERSO s'obrirà en una finestra nova.

A més, les persones amb discapacitat tenen ajuts fiscals, com ara:

- **El patrimoni protegit de les mateixes:** els familiars o representants poden fer aportacions al patrimoni de la persona amb discapacitat de forma gratuïta.
- **Deduccions a l'IRPF.**
- **Rebaixes de l'IVA al 4% per comprar ajuts tècnics, contractar teleassistència, ajuda al domicili i centres de dia i de nit, o per la compra de vehicles especials,** entre altres.
- **Exempció de la taxa de renovació del DNI i de l'impost de matriculació i circulació.**

En alguns llocs, i segons la política pública de la comunitat autònoma, existeixen rebaixes o gratuïtat del transport públic.

En matèria de treball es fa una reserva de places a l'àmbit públic per cada 100 treballadors, existint, tant en l'àmbit públic com en el privat, l'obligació que les empreses amb més de 50 treballadors han de reservar un 2% dels llocs de treball per a persones amb discapacitat.

Respecte a les prestacions econòmiques:

- **Pensió d'invalidesa:** per a discapacitats de més del 65% i segons un determinat llindar de renda que han de fixar cadascuna de les comunitats autònomes.
- **Subsidis per a ingressos mínims,** per rebre l'ajuda d'altra persona o per a despeses de transport.
- Les persones amb discapacitat poden accedir a una **pensió de jubilació abans dels 65 anys.** Per a demanar la jubilació parcial, han d'haver treballat almenys 25 anys.
- Poden accedir també a la **pensió d'incapacitat permanent i a la gran invalidesa.**
- **Convenis per a persones amb dificultats d'inserció laboral de la Seguretat Social:** accés per a persones amb paràlisi cerebral, malalties mentals, discapacitat intel·lectual de més del 22% o discapacitat física o sensorial del 65% o més.
- **Subvencions individuals per a beneficiaris de centres estatals de l'IMSERSO,** per a necessitats de recuperació i rehabilitació, tractament psicològic, menjador o residència.
- **Prestacions farmacèutiques** segons el grau de discapacitat i la situació de la persona.

- **Accés a altres ajuts com el bo d'electricitat o l'Ingrés Mínim Vital.**

En matèria d'educació existeixen ajuts, tant de les comunitats autònomes com de l'Estat, per a educació especial, exempció de taxes universitàries o ajuts de transport o menjador.

En matèria d'habitatge, també existeixen ajuts al lloguer, al foment de la conservació, seguretat i accessibilitat en l'habitatge o el foment d'habitatges per a persones grans i persones amb discapacitat.

Les persones amb discapacitat tenen també accés a ajuts tècnics, per tal que puguin fer les activitats de la seva vida diària amb més autonomia i facilitat. Aquests ajuts són per a l'obtenció de cadires de rodes, ajuts per al bany o eines de braille o de síntesi de veu.

A Catalunya trobem la **Prestació d'atenció social a les persones amb discapacitat** que serveix per a l'adquisició de productes i actuacions que promoguin l'autonomia personal de les persones amb discapacitat física, psíquica o sensorial. En paraules de la Generalitat, *"aquesta prestació promou que persones amb discapacitat obtinguin o reconverteixin el permís de conduir o adaptin el seu vehicle. També es poden sol·licitar per adquirir productes o serveis de suport, com cadires salva-escapes, audiòfons, telèfons mòbils amb veu, a més de cursos d'aprenentatge de llengua de signes o de lectura labial o intèrprets per a persones sordes o sordcegues. En conjunt, el catàleg de la convocatòria actual preveu més de 130 productes i actuacions"*.

Els beneficiaris seran persones amb discapacitat igual o superior al 30%, que estiguin empadronades en Catalunya en els darrers cinc anys, que es trobin en una situació de necessitat i que compleixin alguna de les següents condicions:

- Tenir reconegut un grau de discapacitat igual o superior al 33% abans d'haver fet 65 anys.
- Ser persona beneficiària d'una pensió de la Seguretat Social d'incapacitat permanent en grau d'invalidesa total, absoluta o de gran invalidesa.
- Abans dels 65 anys, ser pensionista de classes passives amb una pensió per incapacitat permanent o inutilitat per al servei.

VALORACIONS DE DISCAPACITAT I DE DEPENDÈNCIA

BAREM DE DISCAPACITAT

El nou barem de discapacitat va ser aprovat al Reial decret 888/2022, de 18 d'octubre, pel qual s'estableix el procediment per al reconeixement, declaració i qualificació del grau de discapacitat, amb entrada en vigor el 20 d'abril de 2023.

Aquesta nova regulació actualitza el procediment de reconeixement de la discapacitat contingut al Reial decret 1971/1999, de 23 de desembre, de procediment per al reconeixement, declaració i qualificació del grau de discapacitat. Aquesta nova regulació respon millor a la Classificació Internacional del Funcionament, la Discapacitat i la Salut (CIF) de l'OMS, un nou model que supera l'enfocament biològic per tal d'incorporar elements psicològics i socials al mateix.

Així, aquesta nova normativa té per objecte establir nous barems amb una definició més completa que contempla els diferents factors (socials, ambientals, psicològics, etc.) que afecten la discapacitat. Defineix també els òrgans que són competents per a valorar i qualificar el grau de discapacitat, perquè sigui uniforme en tot el territori espanyol. A més, per tal de millorar l'accessibilitat al procés de tramitació, s'afavoreix la realització dels tràmits de forma telemàtica i es permet l'acompanyament d'aquelles persones que tenen discapacitat severa o necessitats d'assistència per tal d'afavorir la seva autonomia i seguretat. També es contempla una tramitació d'urgència per a persones amb ELA, malalties minoritàries, per a víctimes de violència masclista o per causes humanitàries o d'especial necessitat social, així com que els menors amb discapacitat puguin tenir el mateix dret que els majors d'edat a ser informat i escoltat.

Per tant, els barems que fixen els criteris tècnics establerts en aquesta regulació per tal de qualificar el grau de discapacitat són:

- **Barem de Deficiència Global de la Persona (BDGP)** – Avaluació de les funcions i estructures corporals, associades a les limitacions en la capacitat per a dur a terme les activitats de la vida diària.
- **Barem de Limitacions en l'Activitat (BLA)** - Avaluació dels problemes de capacitat per a fer activitats de la vida diària.
- **Barem de Restriccions en la Participació (BRP)** - Avaluació de l'acompliment per a la realització d'activitats en l'últim mes.
- **Barem de Barreres Contextuals i Ambientals (BFCA)** – Avaluació dels factors de l'entorn de la persona que, quan són presents o absents, interfereixen en el seu funcionament.

Per tal de determinar el grau de discapacitat, cadascun d'aquests barems estaran expressats en un percentatge. La suma del percentatge dels tres primers barems establirà el grau final de discapacitat, el qual es podrà modificar amb l'addició del percentatge obtingut en el Barem de Factors Contextuals i Ambientals, sent el màxim de punts possibles vint-i-quatre. D'aquesta forma obtindrem el "grau de discapacitat ajustat" (GDA).

Aquest grau de discapacitat determinarà la classe de discapacitat o grau de discapacitat que té la persona:

- **Classe 0:** Discapacitat nul·la (0% – 4%) – La persona no té cap efecte apreciable en la realització d'activitats de la vida diària.
- **Classe 1:** Discapacitat lleu (5% – 24%) - Dificultat lleu en la realització de les activitats de la vida diària, sent la persona independent en la pràctica totalitat d'aquestes.
- **Classe 2:** Discapacitat moderada (25% – 49%) - Dificultat moderada en la realització de les activitats de la vida diària. Podent existir una limitació total o impossibilitat de realitzar alguna d'elles en qualsevol domini, sent independent en les activitats d'autocura.
- **Classe 3:** Discapacitat greu (50% – 95%) - Dificultat greu en la realització de les activitats de la vida diària. Podent existir una limitació total o impossibilitat en la seva realització, en qualsevol domini, incloses les activitats d'autocura.
- **Classe 4:** Discapacitat total (96% – 100%) - Discapacitat avaluada és greu o total i justificaria la impossibilitat en la realització de gairebé totes les activitats de la vida diària estudiades, incloses les d'autocura.

De l'avaluació del grau de discapacitat s'encarregaran els equips multidisciplinaris que pertanyin als òrgans tècnics sanitaris i socials de les comunitats autònomes i els equips de l'IMSERSO. A la resolució que respongui a la sol·licitud haurà d'aparèixer el reconeixement del grau de discapacitat, la puntuació dels percentatges, el diagnòstic i la data en què es realitzarà la revisió del grau, entre altres.

Al Reial decret 888/2022, de 18 d'octubre, pel qual s'estableix el procediment per al reconeixement, declaració i qualificació del grau de discapacitat, no es fa cap referència a la igualtat de gènere o a la perspectiva de gènere a l'hora de valorar la discapacitat de la persona, però sí que es contempla, a l'article 10, la tramitació d'urgència del reconeixement de la discapacitat en cas que existeixi violència masclista, així com l'obligació de les CCAA de cooperar en la facilitació de dades amb perspectiva de gènere per als sistemes d'informació (art. 14).

Les entitats expressen les queixes següents:

- Malgrat que la gestió ha millorat perquè es fa en línia i és més ràpid, triguen entre 9 i 12 mesos a donar la resposta quan, per llei, s'hauria de donar al cap de 3 mesos com a màxim.
- També és problemàtica l'acceptació d'informes mèdics acurats si no venen de la sanitat pública.
- Els atorguen un percentatge de discapacitat, però no s'especifica quines són les habilitats que tenen i quines no. Consideren que els informes haurien de ser més detallats.

BAREM DE DEPENDÈNCIA

El Barem de Valoració de la Dependència va ser establert pel Reial decret 174/2011, d'11 de febrer, pel qual s'aprova el barem de valoració de la situació de dependència establert per la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les persones en situació de dependència. En aquesta regulació es determinen els criteris per tal de valorar la situació de dependència d'una persona i que hauran de ser utilitzats pels professionals. Aquest barem és aplicable en qualsevol situació de discapacitat i en qualsevol edat, a partir dels 3 anys.

Les situacions o graus de dependència segons aquesta normativa són tres:

- **Grau I.** Dependència moderada: la persona necessita ajuda per a dur a terme activitats bàsiques de la vida diària, almenys una vegada al dia o té necessitats de suport intermitent o limitat per a la seva autonomia personal.
- **Grau II.** Dependència severa: la persona necessita ajuda per a fer activitats bàsiques de la vida diària dues o tres vegades al dia, però no requereix el suport permanent d'un cuidador o té necessitats de suport extens per a la seva autonomia personal. Grau III.
- **Gran dependència:** quan la persona necessita ajuda per a dur a terme diverses activitats bàsiques de la vida diària diverses vegades al dia i, per la seva pèrdua total d'autonomia física, mental, intel·lectual o sensorial, necessita el suport indispensable i continu d'una altra persona o té necessitats de suport generalitzat per a la seva autonomia personal. Es correspon a una puntuació final del BVD de 75 a 100 punts.

Així mateix, en l'apartat 2 de l'article 26 de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, es determinen dos nivells de cada grau en funció del nivell d'autonomia personal i de la intensitat de la cura que requereix.

Al Reial decret 174/2011 no es fa cap referència a la igualtat de gènere o a la perspectiva de gènere a l'hora de valorar la dependència de la persona.

GREUGES ECONÒMICS COMPARATIUS

En aquest apartat es parteix del greuge econòmic de les persones amb discapacitat de la ciutat de Barcelona, que és l'únic que consta, però que permet extrapolar la situació a tot Catalunya.

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD) de l'Ajuntament de Barcelona es va crear amb l'objectiu, entre altres, de promocionar la recerca a l'Administració Pública per recolzar la intervenció i millorar la posada en marxa de polítiques públiques orientades a les persones amb discapacitat.

A l'octubre 2019 l'IMPD va publicar l'informe "El greuge econòmic de les persones amb discapacitat de la ciutat de Barcelona", que busca actualitzar i ampliar l'estudi que s'havia fet prèviament al 2006, sent el primer de tot l'Estat. L'estudi ha estat impulsat per l'IMPD i el Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat (COCARMI) i elaborat per la universitat ESCI-UPF School of International Studies i el Parc Sanitari de Sant Joan de Déu. En la seva elaboració, també hi han participat diverses federacions referents de l'àmbit: la Federació ECOM, la Federació Catalana de Discapacitat Intel·lectual (DINCAT), la Federació de Salut Mental Catalunya i l'Organització Nacional de Cecs Espanyols (ONCE).

En aquest informe es quantifica el sobreesforç econòmic que assumeixen les persones amb discapacitat i les seves famílies per tal de mantenir els estàndards de vida del seu entorn immediat. Per fer-ho, s'ha aplicat el disseny metodològic dels estàndards pressupostaris consensuats, que consisteix en la quantificació econòmica de tots els recursos necessaris que la persona amb discapacitat i el seu entorn necessiten per satisfer les seves necessitats, i també els ingressos obtinguts.

L'informe classifica el greuge econòmic segons la necessitat de superació de cada perfil de discapacitat, la naturalesa de la despesa i fa la diferència entre aquells que tenen més de 65 anys. Tenir una discapacitat suposa un cost econòmic d'entre 24.000 € i 95.000 €. De mitjana, per a persones d'entre 4 i 64 anys, el cost és de 41.000 € (un 43% correspon a costos directes) i pels de més de 65 anys el cost és de 37.000 € amb un 57% de costos directes. Un altre fet remarcable és que el cost econòmic depèn en gran mesura del tipus de discapacitat i el nivell.

La discapacitat que presenta un greuge més elevat per a menors de 65 anys és la discapacitat física de tercer grau (95.312,88 €), mentre que pels majors de 65 anys representa 81.565,32 €. A partir de les dades per tipologia i nivell de discapacitat, es calcula el valor mitjà del greuge econòmic per discapacitat (GED), fent la ponderació segons la prevalença en el cens de persones amb discapacitat de cadascun dels tretze perfils de discapacitat. El GED per a menors de 65 anys és de 41.203,54 €, dels quals 17.743,47 € representen costos directes; i 36.785,46 € per a majors de 65 anys, 21.111,22 € de costos directes.

Atès el greuge econòmic que suposa patir una discapacitat, l'anàlisi constata la necessitat d'articular polítiques públiques que el compensin, que garanteixin la igualtat de drets i que evitin situacions d'exclusió.

DONES I DISCAPACITAT

Com hem pogut veure a l'apartat "Dades estadístiques", a partir dels 45 anys les dones són més nombroses que els homes en totes les discapacitats. Ja s'ha dit, però, que sembla que les dades estadístiques no acaben de reflectir nítidament la realitat i que, segurament, si es fessin millors estudis, potser les dades variarien i ens mostrarien un nombre encara més elevat de dones, més a la vora del 62% que manifesten les entitats.

De fet, confirma aquesta impressió el Consell dels Drets Humans (2014), en l'Informe de la Relatora Especial sobre els drets de les persones amb discapacitat: La salut i els drets en matèria sexual i reproductiva de les nenes i les joves amb discapacitat⁶, quan diu que la discapacitat és més prevalent en les dones que en els homes; gairebé la cinquena part de la població femenina mundial té alguna discapacitat.

Les dones, totes, ja només pel fet de ser-ho pateixen discriminació i opressió per culpa del sistema patriarcal. Aquesta discriminació i opressió té dues causes: el sexe biològic de les dones i el gènere que estereotipadament les col·loca al damunt la societat.

Per tant, les dones discapacitades, d'entrada, ja tenen una doble discriminació: com a dones i com a persones amb discapacitat. Aquí caldrà sumar-hi altres factors: més discapacitats, tenir una renda molt baixa, ser víctima de violència masclista, ser migrant...

En conseqüència, podem concloure que les dones amb discapacitat tenen una problemàtica específica, que passarem a descriure.

ACCESSIBILITAT I MOBILITAT

Les necessitats d'accessibilitat i mobilitat són les mateixes per a homes i dones. En general estan d'acord a dir que hi ha satisfacció per les millores aconseguides, que són moltes, però consideren que encara queda molt per fer i desitjarien que Catalunya s'emmirallés en ciutats com Bilbao, que és la ciutat més adaptada d'Espanya.

Lamenten, però, una sèrie de qüestions com les següents:

⁶Asamblea General de Naciones Unidas:

<https://www.refworld.org/es/pdfid/59b6de1c4.pdf#:~:text=En%20la%20confluencia%20entre%20edad%20temprana%2C%20discapacidad%20y,de%20las%20ni%C3%B1as%20y%20las%20j%C3%B3venes%20con%20discapacidad.>

- **La llei d'accessibilitat està estancada.**
- **No hi ha prou inspecció i sancions** per qüestions com comerços nous que tenen un esglaó a l'entrada, lavabos de minusvàlids que s'usen com a magatzem, escoles i instituts amb barreres arquitectòniques...
- **Les voreres ocupades per terrasses de bars des del confinament i les obres compliquen la mobilitat** de les persones amb discapacitat, especialment la de les persones que van amb cadira de rodes
- **La (mala) circulació de bicicletes i patinets que envaeixen les voreres**, els passos de vianants i contra direcció no només compliquen la mobilitat de les persones amb discapacitat sinó que augmenten les situacions de perill, sobretot per a les persones cegues i les persones sordes
- **Molts edificis públics i transports encara no tenen adaptabilitat.** Fins i tot, assenyalen que hi ha incompliments de la normativa per part de l'administració.
- **Les façanes de molts edificis no estan lliures** i això és un problema per a les persones cegues que van amb bastó.

No obstant això, les dones amb discapacitat que són mares tenen més problemes que les altres persones amb discapacitat, perquè, a més d'haver de lluitar amb les seves pròpies dificultats, sovint porten dificultats afegides: un cotxet amb criatura o criatures petites agafades de la mà.

Les mares també es troben amb dificultats per accedir als parcs públics infantils. Fins i tot, molts dels de nova construcció no respecten la normativa. I tampoc les criatures amb discapacitat disposen de parcs accessibles. Les dones amb fibromiàlgia troben a faltar més bancs i cadires als carrers, ja que no poden estar dretes gaire estona seguida.

VIOLÈNCIA MASCLISTA⁷

Pel que fa a la violència masclista, el Consell de Drets Humans (2012) a l'Informe anual de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans i informes de l'Oficina de l'alt comissionat i del secretari general (Estudi temàtic sobre la qüestió de la violència contra les dones i les nenes amb discapacitat)⁸, es reconeix que la violència contra les dones i nenes amb discapacitat abasta la violència practicada en forma de força física, coacció legal, coerció econòmica, intimidació, manipulació psicològica, engany i desinformació.

⁷ CEMUDIS: Estudio de prevención de violencia hacia las mujeres con discapacidad desde el ámbito sanitario. Disponible a: <https://www.cemudis.org/wp-content/uploads/2022/12/Informe-Final.pdf>

⁸ Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Dret Humans: Estudi temàtic sobre la qüestió de la violència envers les dones i les nenes i la discapacita. Disponible a: <https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2014/9693.pdf>

També, la Comissió de Drets de la Dona i Igualtat d'Oportunitats (2003) en l'Informe sobre la situació de les dones dels grups minoritaris a la Unió Europea (2003/2109 (INI))⁹ assenyala que les dones i nenes amb discapacitat estan exposades a una situació d'especial vulnerabilitat davant la violència masclista i que «gairebé el 80% de les dones amb discapacitat és víctima de la violència i té un risc quatre vegades més gran que la resta de les dones de patir violència sexual».

El 2016, el Comitè dels Drets de les Persones amb Discapacitat va assenyalar un incompliment de les obligacions respecte a les dones i les nenes amb discapacitat, en tractar-les, o permetre que se les tractés, com a *“inútils objectes de pietat, exposats a l'hostilitat i la marginació, en comptes d'apoderar-les perquè puguin gaudir dels drets humans i llibertats fonamentals”*.

La vulnerabilitat més gran de dones i nenes amb discapacitat davant la violència de gènere està lligada, a més de la desigualtat i la dominació social dels homes, a la percepció social de la discapacitat. Per tant, una dona amb discapacitat ensopega amb la discriminació i els obstacles per raó de gènere, per la discapacitat i per totes dues juntes.

Els factors que converteixen una dona amb discapacitat en una dona molt vulnerable són:

- **El fet de ser menys capaces de defensar-se físicament.**
- **Baixa autoestima i menyspreu de la pròpia imatge.** Molta necessitat de sentir-se estimades, cosa que les posa en situació de dependència. Algunes entitats ens han assenyalat que les dones amb trastorn mental de vegades es posen en situació de prostitució per aquesta necessitat de sentir-se estimades.
- **Menor credibilitat a l'hora de denunciar els fets.**

Les conclusions d'aquest estudi coincideixen, punt per punt, amb el que ens han manifestat totes entitats amb les quals s'ha parlat: les dones i nens amb discapacitat són més vulnerables i poden patir diferents tipus de violència masclista amb més freqüència que les dones i nens que no en tenen. Parlem de violència física, psicològica, sexual, institucional, mèdica, econòmica i simbòlica.

Cal tenir en compte que les dones amb discapacitat depenen d'una tercera persona i, per tant, és més fàcil que s'estableixi una relació de dominació-subordinació.

La violència de gènere que es fa contra les dones amb discapacitat no és diferent de la violència exercida contra dones sense discapacitat. Tot i això, el risc s'eleva i la manera d'exercir aquesta violència adopta de vegades formes diferents. Per posar alguns exemples:

⁹ Parlament Europeu: Informe sobre la situació de les dones dels grups minoritaris a la Unió Europea. Disponible a: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-5-2004-0102_ES.html

- Una dona cega a qui la seva parella canvia els mobles de lloc constantment perquè es vagi donant cops.
- Una dona sorda a qui la seva parella i agressor fa d'interpret.

D'altra banda, cal tenir en compte que també l'administració els falla, per exemple, perquè les cases d'acollida no estan adaptades a dones amb discapacitat i sovint les revictimitza.

Cal tenir en compte també que les dones amb discapacitat en el món rural tenen la vida encara més difícil i més possibilitats de patir violència masclista.

I també és important assenyalar que hi ha dones víctimes de violència masclista que esdevenen dones amb discapacitat per culpa de les lesions derivades de la violència que pateixen.

Aquestes són les dades que s'han pogut trobar¹⁰:

L'Informe del Parlament Europeu (2004), sobre la situació de les dones dels grups minoritaris de la Unió Europea, mostra com gairebé el 80% de les dones amb discapacitat són víctimes de violència i tenen un risc quatre vegades més gran que la resta de dones de patir violència sexual. L'estudi de la Universitat Oberta de Catalunya, fet conjuntament amb l'Associació de Dones no Estàndards recull aquesta dada.

Els resultats de la "Macroencuesta de violencia contra la Mujer, 2019"¹¹ mostren com el 20,7% de les dones amb discapacitat acreditada han patit violència física o sexual d'alguna parella, enfront del 13,8% de les dones sense discapacitat acreditada. Així mateix, el 40,4% de les dones amb discapacitat acreditada han patit algun tipus de violència en la parella, davant el 31,9% de les dones sense discapacitat (20,9% de les dones amb discapacitat enfront del 14,4% de les dones que no l'acrediten en el cas de la violència exercida per la parella actual, i 52,2% vers el 42,9% en el cas de la violència exercida per parelles passades).

En relació amb la violència sexual, dins l'àmbit de la parella, el 22,1% de les dones amb diagnòstic de discapacitat l'han sofert vers el 12,8% de les sense diagnòstic; en relació amb la violència psicològica, el 32,2% respecte al 27,7%; en relació amb la violència econòmica dins la parella, el 18,1% respecte a l'11,6% o en relació amb la violència psicològica i emocional per part d'una parella, el 33,2% respecte al 23,6%.

¹⁰ Riu, C, Pié, A, Moyà-Köhler, J (2020): Diagnosi de necessitats específiques per l'abordatge de les violències masclistes en les dones amb discapacitat i propostes d'actuació. Disponible a:

[20210326_informe_dones_discapacitat_violencia_final.pdf\(cocemfe-barcelona.es\)](https://20210326_informe_dones_discapacitat_violencia_final.pdf(cocemfe-barcelona.es))

¹¹Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género: Macroencuesta de Violencia Contra la Mujer 2019: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/macroencuesta2015/Macroencuesta2019/home.htm>

Segons el mateix estudi, en les dones amb discapacitat acreditada veiem una major prevalença en la ingesta de substàncies, com una de les estratègies per fer front a les situacions de violència: el 48,7% de les dones amb discapacitat s'han medicat per aquesta raó, mentre que entre la població de dones sense aquesta acreditació la xifra baixa fins a gairebé la meitat, representant el 24,8%.

En l'àmbit català, en el darrer Dossier Estadístic de les Violències Masclistes a Catalunya de l'Institut Català de les Dones (2019)¹² no es troba cap menció a aquesta condició, ni es troben les dades segregades disponibles en relació amb les violències que pateixen les dones amb diversitat funcional al territori català.

ALTRES VIOLÈNCIES

També cal tenir en compte altres violències que poden patir les dones amb discapacitat. Segons assenyala l'entitat Dones no estàndards¹³ aquestes són les violències passives (actes que, per negació o omissió, tenen com a resultat la generació d'un dany físic o psicològic) que amb més freqüència pateixen:

Abandonament físic

- Negligència en l'alimentació: desnutrició, malalties alienes a la discapacitat.
- Abandonament en l'atenció personal; vestimenta antiga o inadequada.
- Abandonament en la higiene.
- Manca de supervisió: problemes físics agreujats per manca de tractament
- Abandonament emocional.
- Ignorar la seva existència: no interacció amb els altres.
- No valorar la seva opinió: absència de motivació per al seu desenvolupament.
- Avergonyir-se de la seva existència; escassa participació en activitats familiars o socials.

Abús físic

- Agressions corporals.
- Administració de fàrmacs de manera injustificada.
- Restricció de la mobilitat.

Vexacions sexuals

- Avortaments no desitjats.
- Extirpació no voluntària de la matriu.

¹²Institut Català de les Dones: Violències masclistes 2019, dossier estadístic. Disponible a: https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/Dossier_estadistic_V_M_novembre_2019.pdf

¹³ Associació Dones No Estàndards: Guia per a la Prevenció de la violència masclista en dones amb diversitat funcional.

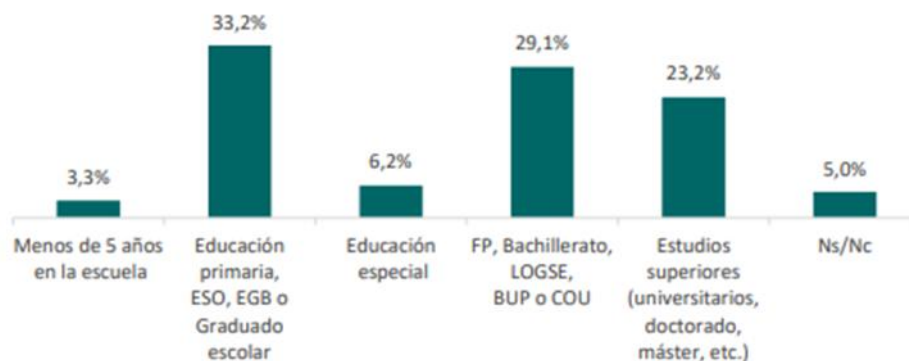
Abús emocional

- Aïllament vers els recursos d'informació.
- Maltractament verbal mitjançant crítiques i insults constants.
- Sobreprotecció.
- Impedir a la dona amb discapacitat la presa de decisions.

FORMACIÓ

Gràcies a l'enquesta feta per CEMUDIS (Confederación Estatal de Mujeres con Discapacidad), sobre un total de 10.153 dones enquestades, és possible veure la situació de les dones amb discapacitat a Espanya, en relació amb la seva formació¹⁴. Tot i no tenir les dades de Catalunya, és possible fer una extrapolació des de les dades d'Espanya.

El 33,2% de les dones que han contestat l'enquesta té un nivell formatiu d'educació primària, ESO, EGB o similar. El 3,3% diu que ha anat menys de cinc anys a l'escola. Aquest fet evidencia les escasses opcions de les dones amb discapacitat per superar l'educació de caràcter obligatori. Un 6,2% van estudiar educació especial, un 29,1% de les dones formació professional, Batxillerat o similar i un 23,2% ha fet estudis universitaris.”

Les dones amb discapacitat de tipus físic/orgànic o sensorial són les que reflecteixen tenir estudis superiors amb major freqüència (educació universitària o formació professional); mentre que les dones amb discapacitat intel·lectual han indicat en major proporció tenir només estudis primaris i d'educació especial. Finalment, les dones amb discapacitat mental manifesten tenir estudis primaris i de formació professional més habitualment.

¹⁴ CEMUDIS: Situación social y laboral de las mujeres con discapacidad (2021). Disponible a: https://www.cemudis.org/wp-content/uploads/2021/11/Informe_final_socio_laboral.pdf

Després de parlar amb les entitats, s'han detectat els problemes següents, alguns dels quals repercuteixen en dones i homes, però d'altres, els que tenen a veure amb els estereotips de gènere, afecten bàsicament les dones.

Dins dels que són de caràcter general es pot citar el fet que la majoria d'escoles, instituts, centres de formació professional i universitats no estan adaptats per a persones amb discapacitat.

- L'Escola inclusiva és un dels principals reptes de l'actual sistema educatiu per garantir la igualtat d'oportunitats socials i educatives. Malgrat l'increment dels recursos econòmics acordats en els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2023, el Govern no ha desenvolupat les mesures necessàries per garantir un sistema que atengui adequadament l'alumnat amb necessitats educatives especials i amb necessitats específiques de suport educatiu.
- Tampoc no són inclusives les hores de lleure, els patis, les colònies...
- Els Equips d'Atenció Psicosocial (EAPS) escolten poc les famílies; caldria que es tingués en compte també l'opinió d'aquestes. D'altra banda, deriven molt a l'escola especial perquè l'ordinària no té recursos. Però també cal dir que les famílies diuen que s'estimen més l'escola especial que l'ordinària perquè les seves criatures estan més ben ateses.
- La formació postobligatòria gairebé no està adaptada: només un 10% de places ho estan.
- Els currículums no estan adaptats a persones amb discapacitat intel·lectual, amb la qual cosa sovint els passen de curs, però no tenen la formació adequada, cosa que les situa en posició de gran desavantatge. A això cal sumar-hi que sovint, en acabar els estudis, les escoles els diuen que és preferible no donar-los el títol perquè els sigui més fàcil entrar en un centre especial de treball, per exemple, estudiants que acaben l'ESO i l'últim trimestre ho suspelen tot i es queden sense títol, cosa que, a la llarga, representarà un inconvenient.
- Es presenten dificultats diverses: les persones sordes, si volen llengua de signes, se l'han de pagar i no tenen cap subvenció; les persones amb discapacitat auditiva, si porten audiòfon, tenen prohibit portar-los posats als exàmens.
- Sovint a les escoles ordinàries quan s'hi presenta una criatura els diuen que la poden admetre, però, quan saben que té discapacitat, els diuen que no hi ha plaça.

Pel que fa als problemes específics de les dones, les famílies encara tenen una visió molt patriarcal, amb la qual cosa frenen la formació de les seves filles —no la dels seus fills— perquè consideren que elles es quedaran a casa tenint cura de la llar i la família i, per tant, pensen que no cal que tinguin gaire formació. És aquest el motiu pel qual trobem més dones discapacitades amb un nivell baix de formació que no pas homes.

OCUPACIÓ

Segons els resultats de l'enquesta de CEMUDIS¹⁵, el 35,1% de les enquestades declara tenir una feina remunerada. El 31% es troba en situació d'atur, mentre un 4,8% que estudia:

Des de CEMUDIS indiquen: És important assenyalar que en tractar-se d'una enquesta de caràcter sociolaboral, les dades de dones en situació d'activitat —siguin empleades o aturades— es troben sobredimensionats perquè, segons les dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) l'any 2019, tan sols el 33,3% de les dones amb discapacitat es trobaven en actiu.

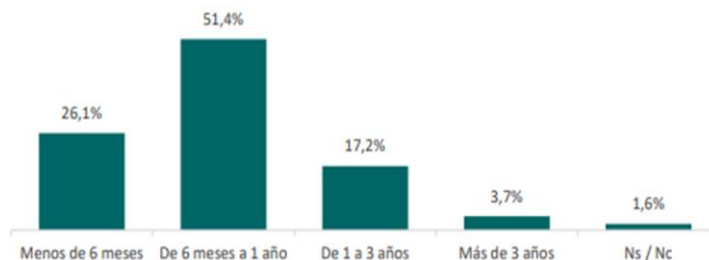
En l'àmbit nacional, la taxa d'ocupació femenina en persones amb discapacitat per a l'any 2019 (INE) se situava en el 25,1%, ascendint fins al 36,3% entre les dones de 25 a 44 anys.

Quant al tipus de jornada que tenen les dones, l'opció més habitual és l'horari continu al matí, amb un 38,3% de les respostes. La jornada contínua de tarda correspon al 6,4% dels casos. El 21% de les dones enquestades tenen jornada partida; el 13,1% treballen a torns i el 6,6% tenen una jornada irregular, sense un horari fix preestablert.

Tot i així, la precarietat és bastant alta, donat que el 77,5% de les dones que treballen de forma temporal té un contracte de menys d'un any.

¹⁵ Ibid, p.29.

Les entitats insisteixen molt en la resistència que troben per part de les famílies perquè les dones amb discapacitat entrin al mercat laboral i les del món rural encara ho estan més. Per posar un exemple, si una dona troba feina, però és en un polígon industrial i ha d'entrar a les 6 del matí, la família no vol perquè és un risc (cosa que, d'altra banda, és comprensible).

Les entitats també es queixen que els centres especials de treball no resulten gens integradors, perquè la gran majoria de gent que hi treballa és gent amb discapacitat. Caldria estimular l'empresa ordinària perquè contracti dones amb discapacitat.

Moltes dones es queixen de la gran diferència que hi ha entre treballar a la pública o a la privada. La privada és més exigent i menys flexible i, per tant, la majoria de les dones amb discapacitat que treballen ho fan a la pública.

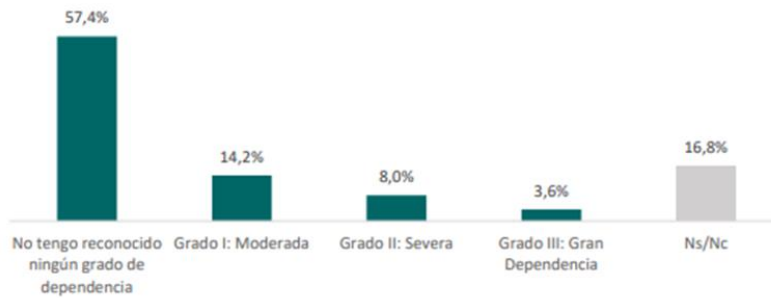
Una de cada tres dones en edat laboral no es declaren actives. Moltes dones s'estimen més rebre la pensió a què tenen dret que no pas posar-se al mercat laboral. I això, novament, és una conseqüència de la societat patriarcal. Convindria empoderar-les i que fossin conscients de les possibilitats que tenen de gaudir d'una vida independent.

VIDA INDEPENDENT

A l'informe de CEMUDIS¹⁶ es troba també que la proporció en l'enquesta de dones amb discapacitat que tenen reconegut el grau de dependència és superior: el 25,8% afirmen tenir-la reconegut. El 14,2% té una dependència reconeguda de Grau I: Moderada. El 8% de Grau II: Severa i el 3,6% té reconegut un Grau III: Gran Dependència.

I sens dubte, el que resulta més sorprenent: el 16,8% no ha contestat a la pregunta, a vegades per desconeixement de la pròpia situació. Sobre aquest tema, és important assenyalar que hi ha dones amb discapacitat que es troben tutelades per familiars o institucions públiques i que no tenen constància de la seva situació perquè no els fan partícips dels processos de la seva pròpia autonomia.

¹⁶ Ibid, p.29.

Allò en què insisteixen totes les entitats és en la necessitat de posar en marxa l'Assistent Personal, una figura que està aprovada per llei. Insisteixen en el fet que és més econòmic tenir un assistent personal per persona amb discapacitat dins de pisos tutelats o no tutelats que no pas que la persona estigui en una residència. En tot cas, sembla que des de 2007 s'està fent una prova pilot que podria aportar llum a la qüestió.

SALUT

Segons CEMUDIS¹⁷, “*existeixen nombrosos recursos i serveis que donen suport i atenció a persones en situació de discapacitat, de caràcter públic, privat o mixt*”.

Pel que fa a les cures mèdiques, caldria avançar cap a un tractament més integral centrat en la persona i que, des d'una perspectiva holística, tingui un caràcter més multidisciplinari i transversal.

Sobre aquest tema, els serveis que més han ocupat les dones amb discapacitat es relacionen amb la salut física i emocional: cures mèdiques (41,4%), atenció psicològica (35,1%) i rehabilitació (33,9%). Li segueixen els serveis d'orientació laboral (32,2%), les activitats culturals, d'oci i temps lliure (16,6%) i la utilització de centres ocupacionals (10,4%)”.

¹⁷ Ibid, p.29.

SEXUALITAT I REPRODUCCIÓ

Les entitats socials mostren una preocupació en relació amb el poc interès de bona part de les famílies per la sexualitat de les seves filles amb discapacitat. Això és també el resultat d'una societat patriarcal. Cal que les dones amb discapacitat tinguin accés a xerrades sobre el tema.

És important assenyalar que moltes consultes ginecològiques no estan adaptades a les dones amb discapacitat.

És rellevant assenyalar que el desembre del 2020 va entrar en vigor a Espanya la Llei orgànica 2/2020, de 16 de desembre, de modificació del Codi Penal per a l'eradicació de l'esterilització forçada o no consentida de persones amb discapacitat incapacitades judicialment. Ara, per tant, ja no es pot fer sense el consentiment de la dona.

Les entitats diuen que si l'assistent personal fos una realitat, moltes dones amb discapacitat podrien ser mares.

ECONOMIA

L'acte de privació, limitació o control abusiu del poder econòmic de la dona és una forma de violència. És difícil de reconèixer ja que no sempre és palpable la privació, la limitació o el control de l'economia d'una persona.

Segons dades de la Macroenquesta de Violència contra la Dona (2019)¹⁸, les dones amb discapacitat viuen situacions de violència econòmica per part d'una parella més que les dones sense discapacitat (18,1% de les que tenen o han tingut parella en alguna ocasió davant de l'11,6%).

Segons l'Associació de Dones no Estàndards les violències que pateixen les dones i nenes amb discapacitat des d'un punt de vista econòmic¹⁹ són:

- Ús per a l'exercici de la mendicitat.
- Usar la dona amb discapacitat en tasques mal remunerades i vinculades al treball clandestí.
- Emprar el diner com a penalització.
- Limitar l'accés a la informació i gestió de l'economia personal.

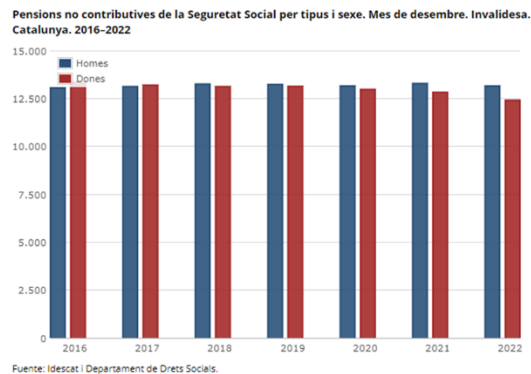
A més d'aquestes violències econòmiques que pateixen especialment les dones, hem de tenir en compte el greuge econòmic comparatiu que hem descrit al punt 6 de l'informe.

¹⁸ Ibid, p.27.

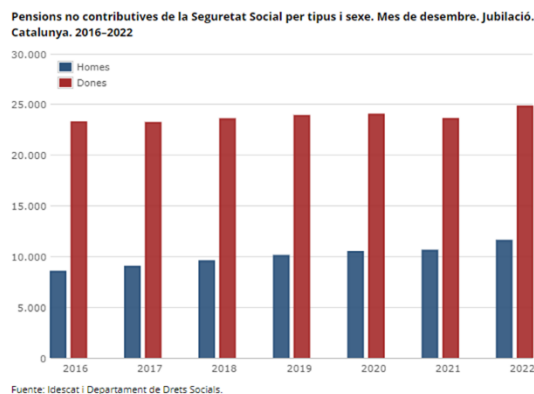
¹⁹ Ibid, p.28.

PENSIONS I JUBILACIÓ ANTICIPADA

Les xifres de persones a Catalunya que reben pensions no contributives de l'Estat són les següents. Pel que fa a les rebudes per les persones amb discapacitat que tenen la invalidesa, observem que, des del 2018, la reben més homes que no pas dones, la qual cosa no reflecteix el fet que el nombre de dones amb discapacitat és més elevat que els homes. Està clar que menys dones accedeixen a la invalidesa, però quina n'és la raó: la demanen menys dones? L'obtenen menys dones? Caldria fer un estudi per esbrinar-ho, creuant dades amb Salut.

Pel que fa a les pensions no contributives rebudes per les persones amb discapacitat que estan jubilades, veiem que, naturalment, són les dones, que per raons patriarcals no tenen el mateix accés al món del treball, les que reben més pensions no contributives. Amb tot, com que no estan desagregades entre dones sense discapacitat i dones amb discapacitat, és impossible saber quantes dones del darrer grup la reben. Això també mereixeria un estudi més acurat.

Algunes de les qüestions que ens han plantejat les entitats amb qui ens hem entrevistat són les següents:

- Actualment per llei es pot compaginar una pensió d'invalidesa amb una feina remunerada; amb tot cal esperar sempre la decisió de la Seguretat Social que és qui té l'última paraula, cosa que no sembla congruent amb la llei.
- Les prestacions per dependència estan congelades des de l'any 2012.

- Hi ha dones amb discapacitat que treballen, però s'esperen molt a demanar la invalidesa perquè, si no, la pensió de jubilació els queda molt disminuïda. Amb tot, no sembla just que hagin de passar una llarga temporada treballant malgrat que no puguin.

CONCLUSIONS

1. Les dones amb discapacitat pateixen de manera més intensa la societat patriarcal i els estereotips de gènere, raó per la qual solen acabar confinades a casa per ocupar-se de les feines de la llar i la família. Caldrà, doncs, desmuntar els valors patriarcals com a models organitzadors. I això s'haurà de fer de cara a les famílies, als centres educatius i conscienciant la societat en general.
2. Cal un canvi de mirada que impliqui tot el que diu la convenció dels drets de les persones amb discapacitat.
3. Les dones amb discapacitat estan molt aïllades perquè no tenen xarxes entre elles.
4. El moviment feminista té un deute amb les dones amb discapacitat.

PROPOSTES

1. Elaborar un estudi sobre les dones amb discapacitat a partir dels 44 anys, de manera que es pugui saber el tipus de discapacitat, si les dones viuen en ciutats grans, mitjanes o en zones rurals, si viuen en residències, habitatges tutelats o en un pis particular, amb quina ajuda/assistència compten, quina és la seva renda.
2. Posar en marxa campanyes per conscienciar la ciutadania de l'existència de les persones amb discapacitat i de les dificultats amb què es troben.
3. Articular polítiques públiques que compensin el greuge econòmic comparatiu que pateixen les persones amb discapacitat per tal que es garanteixi la igualtat de drets i s'evitin situacions d'exclusió.
4. Revisar l'actual cartera de serveis socials que, actualment, no està pensada d'acord amb la convenció dels drets de les persones amb discapacitat i, per tant, sovint, hi entra en contradicció.
5. Revisar la normativa d'accessibilitat i mobilitat per tal que tingui perspectiva de gènere.

6. Revisar les cases d'acollida per tal que siguin accessibles a les dones amb discapacitat.
7. Integar a les comissaries una persona que conegui la llengua de signes.
8. Elaborar, a partir de les dades de salut, un informe que indiqui el nombre de dones i nenes que han acabat amb discapacitat després d'una agressió masclista.
9. Elaborar, a partir de les dades del Departament de Salut, un informe que indiqui el nombre de dones que ingereixen substàncies, permeses o no, per poder fer front a la seva discapacitat.
10. Desagregar les dades segons dones sense discapacitat i amb discapacitat als informes de l'ICD sobre violència masclista i valorar les seves necessitats específiques.
11. Fer campanyes per sensibilitzar la població sobre l'existència i els drets de les dones amb discapacitat i sobre les violències que poden patir.
12. Fer campanyes per conscienciar les famílies i la població en general que la formació, el treball remunerat i la vida independent de les seves filles amb discapacitat és molt important i necessària perquè desenvolupin el seu potencial com a persones; que la formació permet accedir en millors condicions al mercat de treball; i que és imprescindible accedir al mercat laboral per tenir independència econòmica; i que sense aquestes dues condicions és difícil assolir una vida independent.
13. Elaborar un informe sobre dones amb discapacitat per saber quin tipus de discapacitat tenen, quin nivell de formació han assolit i si busquen o no busquen feina, si estan aturades o si estan treballant i en quins sectors.
14. Elaborar un informe per sectors per saber quines necessitats tenen les empreses per tal de veure en quins sectors poden encaixar millor dones i tipus de discapacitat.
15. Publicar des del Departament de Drets Socials el resultat de la prova que s'està fent des de 2007 per tal de determinar si és més econòmic tenir un/a assistent personal per persona amb discapacitat o que la persona estigui en una residència.

16. Preveure més habitatges tutelats, no tutelats i residències per a persones amb discapacitat, perquè cadascuna pugui decidir en funció del moment vital en què es troben.
17. Impulsar iniciatives perquè les dones formin xarxes de suport.
18. Fer un estudi per conèixer el cost que representaria implementar la figura de l'assistent personal i de l'estalvi que representaria en residències. Estudiar si es pot afegir als pressupostos.
19. Determinar la formació que necessita un/a assistent personal.
20. Introduir en determinats estudis de formació professional i en medicina la formació en persones amb discapacitat.
21. Elaborar un estudi per desagregar quantes dones de les que perceben pensions no contributives són dones sense discapacitat i quantes dones amb discapacitat.
22. Millorar la comunicació i la transmissió de dades entre els equips dels quals formen part òrgans de les CCAA i els equips de l'IMSERSO per tal d'agilitzar els tràmits de determinació del grau de dependència.